

Motion till riksdagen 2013/14:Sf203

av **Gunvor G Ericson m.fl. (MP)**

Företagares trygghetssystem

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om senaste anställningsinkomst som SGI-grund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om golv för företagares sjukpenning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppbyggnadsskedet förlängs från 24 till 36 månader.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om likabehandling av företagare när det gäller SGI-grund för fåmansbolag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om likabehandling av företagare när det gäller möjlighet att välja karenstid för fåmansbolag.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad trygghet för medhjälpande make, maka eller sambo.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet att kunna försäkra sig upp till en viss SGI-nivå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tredelad föräldraförsäkring med möjlighet att överlåta en tredjedel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till a-kasseersättning om ansökan om sjukpenning avslås.¹
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att minska antalet avstängningsdagar m.m. när företagets verksamhet upphör.¹
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisiärt skydd inte ska utgöra hinder vid ersättning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att genomföra beslutet om att ta bort 75-dagarsregeln i a-kassan.¹

Fel! Okänt namn på

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om harmonisering av inkomstbegreppet.

¹ Yrkandena 6, 9, 10 och 12 hänvisade till AU.

Motivering

Miljöpartiet de gröna ser Sveriges småföretagare som viktiga i omställningen till ett grönare samhälle och när det gäller att skapa många nya jobb. De senaste 20 åren har fyra av fem nya jobb skapats i företag med färre än 50 anställda.

Småföretagen har en avgörande betydelse för Sveriges ekonomi. Företag med tio anställda eller färre utgör mer än 96 procent av det totala antalet företag och för Miljöpartiet är det centralt att regelverk och skattesystem gynnar småföretagande.

Småföretagen drivs oftast av bara en eller två personer och trots att de i regel jobbar långt mer än 40 timmar i veckan är de ekonomiska marginalerna små, kapitalförsörjningen problematisk och konjunkturberoendet långt större än för de stora företagen. Bland det allra viktigaste för att man ska våga ta steget och förverkliga sin idé och starta ett företag är att man som blivande egenföretagare kan känna trygghet. Inte minst är det viktigt för kvinnor som kan tänka sig att starta företag. Det fanns förhoppningar om att satsningar på kvinnligt företagande som alliansregeringen gjort och lagen om offentlig upphandling som kom 1992 skulle stimulera till ökat privat företagande bland kvinnor, men en studie vid Linköpings universitet visar att kvinnors underrepresentation bland företagarna snarast har förvärrats¹.

Vi vet att det finns många entreprenörer som har alla chanser att starta småföretag som kan utvecklas till framgångssagor. Dessa entreprenörer förtjänar ett robustare och tryggare trygghetssystem. Inte minst många kvinnor upplever att riskerna med att starta företag är för stora. Om man blir sjuk eller om det tar tid till dess att företaget blir lönsamt är man osäker på huruvida trygghetssystemet ska räcka till. Även okunskap om försäkringar som finns utanför det offentliga – till exempel försäkring för produktionsbortfall och person- och skadeförsäkringar avseende egenföretagaren själv är ett problem.

Dagens system skapar otrygghet för företagare

Normalt beräknas egenföretagares² sjukpenninggrundande inkomst (SGI) utifrån den framtida inkomst av näringsverksamheten som han eller hon kan antas få för eget arbete. Med inkomst av näringsverksamhet menas företagets resultat före skatt.³ Ersättningen vid sjukdom baseras alltså på uppskattningar och antaganden om framtiden, vilket skapar osäkerhet och otrygghet. Som ledning kan Försäkringskassan använda tidigare års taxerade inkomster.

¹ "Strukturerna och företagandet – en longitudinell studie av kvinnors och mäns företagande i spåren av den offentliga sektorns omvandling". Birgitta Sköld LiU.

² Som egen företagare räknas den som driver enskild firma, HB eller kommanditbolag, och har F-skattsedel eller SA-skattsedel.

³ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

Fel! Okänt namn på

Riskerna och osäkerheten är särskilt stora vid företagets uppbyggnadsskede då det i regel varit låga eller obefintliga inkomster. Det finns visserligen speciella regler om företagarens verksamhet är under uppbyggnad, det så kallade uppbyggnadsskedet på 24 månader. Under denna tid kan SGI beräknas utifrån vad en anställd skulle ha för inkomst från ett liknande arbete, utifrån en så kallad jämförelseinkomst⁴. Men även detta skapar stor osäkerhet eftersom det inte är reglerat vad som är liknande arbete och jämförelseinkomst. Försäkringskassan måste göra utredningar i varje enskilt fall och det är ofta omöjligt för företagaren att veta vad utfallet blir. Osäkerheten jämfört med vanliga anställda är därmed mycket stor. Denna osäkerhet får många att inte våga ta steget att starta företag, vilket leder till sämre sysselsättning och förlorade arbetstillfällen i Sverige.

För egenföretagare finns en grundkarens inom sjukförsäkringen på sju dagar. Det är emellertid möjligt att välja en annan karenstid på 1, 14, 30, 60 eller 90 dagar. Sjukförsäkringsavgiften blir lägre vid längre karenstid.⁵

Till skillnad mot egna företagare räknas personer som har ett aktiebolag eller är med i en ekonomisk förening som anställda⁶ och i dessa fall beräknar Försäkringskassan SGI utifrån den lön som tas ut från bolaget. Om ingen lön tas ut betalas ingen sjukpenning ut. En person utan fastställd SGI kan dock vid föräldraledighet få en lägsta ersättning motsvarande 225 kronor per dag. Motsvarande lägsta ersättning eller så kallat golv finns inte vid sjukdom eller arbetslöshet.

Om ansökan om ersättning görs i samband med att ett aktiebolag bildas, och företagaren inte har hunnit ta ut någon lön, får en utredning visa om det går att fastställa någon SGI och Försäkringskassan kan behöva utreda bolagets ekonomiska förutsättningar att kunna betala ut lön under tiden med ersättning.⁷ Även detta skapar osäkerhet och otrygghet.

I vissa fall kan inkomstsituationen och uttag av lön för den som arbetar i eget aktiebolag variera över tid. I dessa fall kan det vara svårt att bedöma vilken inkomst en person antas komma att få framöver.

Tidigare förslag till lagändringar

Nuvarande reglering av hur egenföretagares SGI beräknas trädde i kraft i juli 2010. I SOU 2008:89 hade istället förslaget att egenföretagares SGI skulle kunna baseras på företagarens senaste anställningsinkomst, under ett företags

⁴ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

⁵ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

⁶ Personer som driver eller äger aktiebolag beskattas för den lön de tar ut från bolaget i inkomstlaget tjänst (inkomst av anställning). Inom socialförsäkringen jämföras de därför med övriga anställda i bolaget.

⁷ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

uppbyggnadsskede. Detta skede föreslogs uppgå till 36 månader från det att företagaren gjort eller borde ha gjort en skatte- och avgiftsanmälan. Utredningen föreslog vidare att företagare som bedriver näringsverksamhet i olika företagsformer ska kunna jämföras inom sjukförsäkringen. Utredningen föreslog att personer som äger minst tio procent av rösterna i så kallade fåmansföretag⁸ ska få möjlighet att anmäla till Försäkringskassan att deras inkomst av arbete ska betraktas som inkomst av annat förvärvsarbete, det vill säga att deras SGI ska kunna beräknas på samma sätt som för egenföretagare. De fåmansföretagare som gjort sådan anmälan föreslogs även debiteras arbetsgivaravgifter enligt de avgiftssatser som anges i egenavgifterna, samt också kunna välja karenstid.⁹

Tidigare förslag inom arbetslöshetsförsäkringen

I SOU 2008:89 föreslogs också att inom arbetslöshetsförsäkringen medhjälpande makes, makas eller sambos arbetade tid beaktas, även om arbetet utförts i en enskild näringsverksamhet som visat underskott. Avsikten med förslaget var att associationsform inte ska vara avgörande för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Miljöpartiets förslag för ökad trygghet för företagare

1. Senaste anställningsinkomst som SGI-grund

Med dagens system beräknas egenföretagares SGI under företagets osäkra uppbyggnadsskede, det vill säga de första 24 verksamhetsmånaderna, utifrån den okända jämförelseinkomsten. Vi vill införa ett kompletterande alternativ för egenföretagarna som möjliggör att välja sin senaste anställningsinkomst som grund för SGI-beräkningen under uppbyggnadsskedet. Därmed kan man som egenföretagare själv välja vilket av de två alternativen man föredrar. Detta undanröjer hindret att man inte vågar ta steget att lämna en anställning för att starta eget företag på grund av att man är rädd för att trygghetssystemet kommer att vara sämre och osäkrare jämfört med att vara anställd. Det är huvudmotivet bakom denna motion. Denna valmöjlighet går även i samklang med andra, redan befintliga regler hos Försäkringskassan om att beräkningen kan grundas på det mest förmånliga alternativet för individen.

Enligt beräkningar vid riksdagens utredningstjänst (RUT) medför detta förslag sannolikt inga kostnader jämfört med dagens system, snarare tvärtom, men kan ha stor betydelse för enskilda egenföretagare.

⁸ Med fåmansföretag avses, enligt inkomstskattelagen (1999:1229), aktiebolag eller ekonomisk förening i vilka fyra eller färre delägare äger andelar som motsvarar mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget.

⁹ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

Fel! Okänt namn på

Förslaget har likheter med regeringens proposition ”Trygghetssystemen för företagare” som i sin tur hänvisar till betänkande SOU 2008:89 Trygghetssystem för företagare.

2. Golv för företagares sjukpenning

Även efter företagets uppbyggnadsskede, som i denna motion föreslås förlängas från 24 till 36 månader, är det kämpigt ekonomiskt för många egenföretagare. För att öka tryggheten föreslår Miljöpartiet att se över möjligheterna att införa ett grundskydd för företagares sjukpenning. Det motsvarar samma grundskydd som Miljöpartiet vill införa i förslag till nytt trygghetssystem, se motion 2012/13:Sf303 Arbetslivstrygghet. Därmed ökas tryggheten för företagare som passerat uppbyggnadsfasen, men som har varierande och ibland låga inkomster, till exempel frilansande journalister, kulturarbetare med flera, vilket gör att SGI blir osäkert och svårt att uppskatta för såväl Försäkringskassan som den enskilde företagaren.

Syftet med detta förslag är att uppnå samma grundtrygghet som idag redan gäller egenföretagares föräldraförsäkring.

3. Uppbyggnadsskedet förlängs från 24 månader till 36 månader

För ökad trygghet föreslår vi även att den period som räknas som uppbyggnadsskedet förlängs från 24 månader till 36 månader. Många företagare kan vittna om att det kan dröja flera år innan man uppnår tillräcklig lönsamhet.

4. Likabehandling av företagare – fåmansbolag inkluderas

För att eftersträva likabehandling mellan olika företagsformer bör möjligheten att under verksamhetens första 36 månader kunna välja sin senaste anställningsinkomst som grund för SGI-beräkningen även gälla fåmansbolag¹⁰. Många småföretagare väljer att redan från start lägga sin verksamhet i ett aktiebolag och denna grupp bör inte missgynnas.

5. Likabehandling av företagare – Egenföretagare med fåmansbolag ges även möjlighet att välja karenstid

Egenföretagare som driver fåmansbolag och i enlighet med förslag 3 ovan väljer att under företagets 36 första verksamhetsmånader använda sin senaste anställningsinkomst som grund för SGI-beräkningen, ska i enlighet med principen likabehandling av företagare, även ges möjlighet att välja karenstid, 1, 7, 14, 30, 60 eller 90 dagar. Sjukförsäkringsavgiften blir lägre vid längre karenstid¹¹.

¹⁰ AB eller ekonomisk förening i vilka max fyra delägare tillsammans äger mer än 50 % av företagets röster.

¹¹ SGI och egenföretagare, riksdagens utredningstjänst har kartlagt hur dagens system fungerar.

Med nuvarande system kan man som längst karensperiod välja 90, dagar vilket ger egenavgiftsnivån 28,35 procent. Detta förslag möjliggör således för fämansbolagsföretagare att ersätta sin arbetsgivaravgiftsnivå på 31,42 procent med egenavgiftsnivån på 28,35 procent,¹² om man vill ha den högre risken, vilket följer samma system som i andra försäkringar.

6. Ökad trygghet för medhjälpande make, maka eller sambo

Egenföretagares medhjälpande makes/makas arbetade tid ska beaktas, det vill säga klassas som tid med förvärvsarbete, även om arbetet utförts i en enskild näringsverksamhet som visat underskott, vilket inte är fördelat på maken/makan. Avsikten är att associationsform inte ska vara avgörande för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Även sambor inkluderas av förslaget. Enligt RUT kan detta förslag möjligen leda till att något fler kan anses ha uppfyllt ett arbetsvillkor och därmed ha rätt till ersättning. Kostnaden bedöms som marginell.

7. Möjlighet att kunna försäkra sig upp till en viss SGI-nivå

Miljöpartiet anser även att det bör införas en möjlighet i socialförsäkringarna för egenföretagare att teckna en försäkring för att säkerställa att man når upp till en viss miniminivå för SGI. Företagaren betalar då en högre premie för en högre SGI-nivå. Detta bör utredas och möjliga försäkringsnivåer ska till exempel vara en SGI på 20 000 kronor eller 25 000 kronor, upp till taket i sjukförsäkringen, det vill säga en inkomst som motsvarar minst 7,5 prisbasbelopp.

Utredningen bör se över möjligheterna att anpassa socialförsäkringsbalken på så vis att egenföretagare med aktiv näringsverksamhet ges möjlighet att försäkra sig för en viss SGI-nivå som därmed ger en tydligare trygghet.

8. Tredelad föräldraförsäkring med möjlighet att överlåta en tredjedel

Alla som blir föräldrar, oavsett familjekonstellation, har ansvar för att vara aktiva och närvarande föräldrar. Statistiken visar dock att kvinnor tar ut en stor majoritet av föräldraförsäkringen samt att många ensamstående föräldrar är kvinnor. Pappaledighet framstår som en valmöjlighet, medan mammaledighet är en självklarhet. Detta får stora konsekvenser för pappors aktiva föräldraskap och för kvinnors situation på arbetsmarknaden både som anställd och som företagare. Alla skulle tjäna på att regelverket gynnar ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Miljöpartiet vill utforma föräldraförsäkringen mer jämställt och flexibelt. Vi vill verka för en tredelad föräldraförsäkring, där en tredjedel ska ges åt vardera föräldern, och en tredjedel ska kunna tas ut efter egna önskemål. Det ska också gå att överlåta dagar eller hela den återstående tredjedelen på en

¹² Procentnivåerna avser 2013 års nivåer.

Fel! Okänt namn på

annan närstående vuxen. Detta skulle kunna underlätta för småföretagare att kombinera föräldraskap och företagande.

9. Rätt till a-kasseersättning om ansökan om sjukpenning avslås

Många egenföretagare faller mellan stolarna i dagens trygghetssystem. Det är viktigt att bedömning av arbetsförmåga görs rättssäkert och på samma sätt av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. För att harmonisera med sjukförsäkringsreglerna bör kravet om att stå till arbetsmarknadens förfogande minska från dagens 17 timmar till 10 timmar. Om Försäkringskassan avslår ansökan om sjukpenning ska egenföretagaren ha rätt till a-kasseersättning så som andra som har gått från sjukförsäkring till arbetssökande, förutsatt att alla övriga villkor uppfylls.

I dag kan man endast få ersättning anpassad till en sjukskrivningsnivå till 25, 50, 75 eller 100 procent. Miljöpartiet anser att systemet ska göras mer flexibelt och verklighetsbaserat så att man ska kunna sjukskriva sig till relevant nivå. Anses man till exempel kunna jobba till 40 procent så ska man kunna vara sjukskriven på 60 procent istället för att läkaren som bedömer arbetsförmåga ska tvingas välja mellan 25 och 50 procent.

10. Färre avstängningsdagar när företagets verksamhet upphör

Anställda som säger upp sig utan giltig anledning förlorar rätten till arbetslöshetsersättning under 45 dagar, de så kallade 45 avstängningsdagarna. Giltigt skäl kan till exempel vara hälsoskäl. Samma regel gäller för egenföretagare inklusive egenföretagare som till exempel på grund av svag lönsamhet slutar med sitt företag. För egenföretagare blir den ekonomiska karensen ofta större eftersom företagets svaga ekonomi påverkar ersättningsnivån. Exempelvis kan en egenföretagare drabbas av 45 dagars avstängning för att denne lagt ned sitt företag trots att nedläggningen beror på att företaget gått med underskott de tre senaste taxerade åren. Beroende på lönsamheten ger det en dagpenning som är mindre än hälften av den dagpenning som ges om företagaren bara drivit sitt företag i mindre än två år och inte haft svag lönsamhet. Begreppet svag lönsamhet är i detta sammanhang mer komplext än företagets resultat – så komplext att a-kassorna har svårt att hantera det.

Detta ser Miljöpartiet som ett problem eftersom risktagandet vid eget företagande är större jämfört med riskerna med att vara anställd. Många företagare som vågat ta steget att starta eget företag kan tvingas upphöra med sin verksamhet efter några år på grund av vikande konjunktur eller sämre efterfrågan.

För att öka tryggheten för egenföretagare och minska riskerna vill Miljöpartiet att avstängningsregeln, som i enlighet med ovan stänger av företagare från ersättning under 45 dagar, förändras. Vi föreslår en utredning om möjligheten att sänka antalet avstängningsdagar från 45 till exempelvis 20, då man som företagare redan har ökad risk samt att man utreder vad som räknas som giltiga skäl och som rimlig försörjning.

11. Polisiärt skydd ska inte utgöra hinder vid ersättning

En person som har polisiärt skydd som gör att denne inte kan arbeta har inte rätt till ersättning i trygghetssystemen efter att skyddet upphört, om skyddet överstiger sex månader. Anledningen är att trygghetssystemet inte tillåter den typen av avbrottsperioder. Även om det är få personer det handlar om så är det en viktig principfråga. Den som är dömd har däremot rätt till motsvarande ersättning då perioder av fängelsestraff godtas som avbrottsperiod i trygghetssystemen. Miljöpartiet anser att detta är orimligt och föreslår därför att avbrottsperioder beroende på polisiärt skydd godtas av trygghetssystemen och därmed inte kan skapa hinder för att få ersättning.

12. Avskaffa de särskilda reglerna för deltid, den så kallade 75-dagarsregeln, för att reglerna om bisyssla ska fungera

Om anställdas arbetstid minskar kan arbetslöshetsersättning fås för den tid man är arbetslös. På motsvarande sätt sänks arbetslöshetsersättningen om man som arbetslös får ett deltidsarbete. Poängen är att man ska få ersättning för den deltid man är arbetslös.

För veckor när man arbetat ges högst 75 ersättningsdagar per ersättningsperiod, det vill säga om man får ut en ersättningsdag per vecka räcker deltidsdagarna i 75 veckor men om man får ut tre ersättningsdagar per vecka räcker deltidsdagarna i 25 veckor.

Regelverket om 75 ersättningsdagar ovan gäller även de som har ett deltidsföretag, den så kallade 10/17-regeln. Detta leder till att egenföretagare som vid sidan av sitt deltidsföretag även varit heltidsanställd utan att drabbas negativt i ersättningssystemet kan fortsätta att driva sitt deltidsföretag. Men om företagaren haft en deltidsanställning och drivit sitt företag på deltid kan personen tvingas lägga ned sitt företag efter 75 dagar när rätten till ersättning från a-kassan upphör. Att väl fungerande företag riskerar att läggas ned är bara ytterligare ett exempel på hur illa den så kallade 75-dagarsregeln fungerar.

Riksdagen beslutade redan i maj 2011 att avskaffa 75-dagarsregeln, men regeringen har inte återkommit med lagförslag. Miljöpartiet föreslår därför att regeringen snarast återkommer med lagförslag så att beslutet om avskaffande av regeln om 75 dagar kan verkställas och begär att regeringen återkommer med ett förslag i frågan. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte redan återkommit med ett förslag då riksdagen tidigare har fattat ett sådant beslut. Nuvarande regler leder till att väl fungerande företag tvingas läggas ned.

13. Harmonisering av inkomstbegreppet

Det är viktigt att sträva efter enkelhet, tydlighet och stabilitet i trygghetssystemens regelverk och i linje med detta är det eftersträvansvärt att se över möjligheterna att skapa ett enhetligt inkomstbegrepp för de olika trygghetssystemen. Miljöpartiet vill utreda hur ett enhetligt inkomstbegrepp som gäller både vid sjukdom och vid arbetslöshet kan utformas.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 18 september 2013

Gunvor G Ericson (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Esabelle Dingizian (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Maria Ferm (MP)

Per Bolund (MP)

Ulf Holm (MP)

Mats Pertoft (MP)